

Jaarstukken 2021 Foundation Max van der Stoel

Den Haag 30 juni 2022

Inhoud	Paginanummer
Inhoudsopgave	
Bestuursverslag	1
Jaarrekening	
Balans	23
Staat van baten en lasten	24
Toelichting algemeen	25
Toelichting jaarrekening	28
Statutaire bepaling omtrent resultaat	37
Ondertekening	37
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	39
Bijlage: Begroting 2022	

## **Bestuursverslag FMS 2021**

### **Inleiding**

Ook in 2021 had de covid-19 pandemie nog grote impact op het werk van onze stichting. We konden gelukkig wel de lessen van 2020 toepassen in ons werk. Veel van onze activiteiten hebben we online uitgevoerd en onze trainingen deden we voornamelijk met lokale trainers. We zijn er daardoor in geslaagd om alles te doen wat we ons hadden voorgenomen. Grootschalige publieksevenementen bleven onmogelijk om te organiseren. De Afrikadag hebben we daarom wederom niet kunnen organiseren. Door het regelmatig organiseren van online politieke cafés, staagden we er wel in om grote groepen mensen te bereiken. Belangrijk intern moment voor de FMS was de heidag die we organiseerden met ons bestuur en onze staf. U vindt verderop in dit verslag daar een weerslag van.

Er waren voor de FMS geen grote negatieve financiële gevolgen door covid-19. We hebben onze reserve niet hoeven aan te spreken. Aan het begin van de crisis rapporteerde de directeur aan het bestuur dat het grootste financiële risico aan de inkomsten kant voor de FMS was dat activiteiten waar salariskosten en overhead in waren verwerkt, geen doorgang konden vinden. Zoals boven geschetst, zijn al die activiteiten wel doorgegaan. Binnen de projectbudgetten vonden wel verschuivingen plaats. Zo werden er geen uitgaven meer gedaan aan internationale reiskosten. Die besparingen konden ingezet worden om het op een veilige manier trainingen geven mogelijk te maken. Denk daarbij aan het huren van grotere ruimtes om de vereiste afstand te houden. We

zullen voldoen aan de vereisten van de Skiraka, MATRA en WFPP subsidies. De grootste klap aan de inkomsten- en uitgavenkant viel bij de regionale projecten dat we zouden doen in Oost-Europa en de MENA-regio. De projecten met Labour (op het LGBTI project na) en het Olof Palme International Center zijn grotendeels niet doorgegaan en dat scheelde een groot volume aan activiteiten. Aangezien er in de Labour projecten geen salariskosten van FMS medewerkers of organisatiekosten waren begroot, had het verder geen grote negatieve financiële of budgettaire gevolgen. De salaris- en organisatiekosten van het project met het Olof Palme International Center konden wel worden waargemaakt, omdat er veel uren waren gemaakt in de voorbereiding van activiteiten, die uiteindelijk niet doorgingen. De projecten met het Olof Palme International Center zijn begin 2022 gecontroleerd door onze accountant en goedgekeurd door onze Zweedse partner. De extra gelden van de PvdA waren zeer welkom om een financieel gezond jaar te draaien en we sluiten af met een bescheiden plus. De verkiezingen van 2021 hebben niet tot grote veranderingen geleid.

### **FMS Governance**

Het bestuur en de staf hebben een heidag gehouden om te bespreken of het huidige governance model nog wel voldoet. Hans Andersson heeft als extern expert, een presentatie gegeven over de verschillende governance modellen. Per 01/07 is er een nieuwe wet van kracht: Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR.) De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voorziet in maatregelen om de kwaliteit van bestuur en toezicht bij verenigingen en stichtingen te verbeteren. Het gaat om verenigingen en stichtingen van klein tot groot, dus van beroepsorganisaties tot gezelligheids- en sportverenigingen. Dat kan in onder meer de zorg, het onderwijs, de woningbouw, de muziek- of de goededoelensector zijn. Het grootste gedeelte van de wet treedt op 1 juli 2021 in werking. Er is een overgangstermijn tot 2026. Belangrijk is dat het verschil vervalft of je een Raad van Toezicht of een gewoon stichtingsbestuur hebt. Voor het FMS bestuur is het van belang om te checken hoe het zit met de aansprakelijkheid en hoe de verzekering in elkaar zit. Tevens is het van belang om te weten wat de eisen van de voornaamste subsidiegevers zijn.

De FMS governance is een mengvorm. Hans Andersson geeft aan dat het niet erg is om een hybride vorm te hebben. De vraag is of onze bestuursvorm goed of slecht in elkaar zit. Wat wil de FMS eigenlijk voor bestuursvorm hebben en hoe voldoen we aan de nieuwe richtlijnen? Hans Andersson raadt aan om deze exercitie te doen. Kijk daarbij vooral naar de wettelijke verplichtingen en doe daarom een check op de nieuwe richtlijnen. Hij raadt aan om daarbij een paar afspraken op papier te zetten in het huishoudelijk reglement. Er zal dus een discussie moeten plaatsvinden over het huishoudelijk reglement. Voeg daarin een protocol toe over de relatie tussen de directeur en het bestuur. Dat zal niet gaan over organisatorische kwesties, maar wel over politieke kwesties.

Uit een eigen beoordeling van de nieuwe wetgeving was het voor de directeur niet mogelijk om precies aan te geven waar wijzigingen plaats moeten vinden. Er is door de directeur vervolgens extern advies ingewonnen bij Van Doorne N.V. Zij heeft een quick scan gedaan van de FMS statuten en het FMS huishoudelijk reglement. Haar conclusie was dat er op een aantal punten wijzigingen in de statuten moeten worden gedaan om de statuten in lijn te brengen met de nieuwe wetgeving en met de ANBI voorschriften. De FMS is een ANBI en de wet stelt daar verschillende eisen aan. Bijvoorbeeld is er de vereiste dat bij ontbinding van de FMS het financiële overschot naar een andere ANBI moet. Dat staat nu niet precies omschreven. De notaris raadt ook aan veel explicieter een passage over tegenstrijdige belangen op te nemen en er moet worden opgenomen dat het bestuur verantwoordelijk is voor werkorganisatie en dat het wettelijk aansprakelijk is. Het bestuur van de FMS heeft besloten om de statuten in 2022 te wijzigen

## Activiteiten

In dit bestuursverslag vindt u een overzicht van alle activiteiten van de FMS. Dat is als volgt geclusterd:

1) Denk Tank activiteiten. In 2021 sloten wij ons project over de Afrikaanse perspectieven op klimaat rechtvaardigheid af. We besloten ook om in de toekomst geen grote zelfstandige onderzoeken meer te doen, maar om aan te sluiten bij al bestaand onderzoek.

2) Lobby activiteiten. In 2021 gingen wij verder met het Building Change project in samenwerking met Partos, Woord & Daad en WECF. Dit project richt zich op beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking in het kader van de SDG's. Daarnaast is de FMS actief in het Taks Justice Nederland (TJN) netwerk, wat pleit voor eerlijke belastingen wereldwijd; een belangrijk beleidscoherentie thema.

3) Advocacy en informatie activiteiten. Onze activiteiten zijn ondersteunend aan onze missies op het gebied van beleidscoherentie voor ontwikkelingssamenwerking en democratisering. Onze jaarlijkse Afrikadag ging helaas niet door, maar we organiseerden wel politieke cafés en andere online bijeenkomsten.

4) Democratiserings activiteiten. Het betreft hier met name de ondersteuning van progressieve politieke partijen in de landen rond de Europese Unie en de FMS activiteiten in het kader van het European Forum for Democracy and Solidarity. We werken hiervoor internationaal samen en krijgen subsidie vanuit het Nederlands Fonds Regionale Partnerschappen (NFRP) vanuit de MATRA, Shiraka en WfPP faciliteiten.

Voor de medewerkers, het bestuur en de vrijwilligers van de FMS was 2021 een bijzonder intensief jaar dat veel van het aanpassingsvermogen vergde. Onze grote dank gaat uit naar iedereen die er ondanks alles een vruchtbaar jaar van hebben gemaakt. Wij bedanken ook de FMS donateurs, die in 2021 gul hebben bijgedragen aan ons werk. We stuurden onze jaarlijkse donateursbrief naar zo'n dertienduizend PvdA-leden en initieerden een online campagne door middel van een campagnefilmje met onze nieuwe voorzitter Bert Koenders.

## De staf

Arjen Berkvens, directeur FMS en secretaris generaal European Forum

Anne van der Meer, onderzoek, lobby, advocacy

Rosa van Driel, onderzoek, lobby, advocacy

Jaron Liplijn, democratiseringsprojecten en European Forum (uit dienst per september)

Remy van Aanholt, communicatie, democratiseringsprojecten en European Forum

De FMS heeft altijd drie/vier stagiaires per semester (februari – juli & september – januari.) In 2021 waren dat: Ilona Grave, Dorine Klein Gunnewiek, Annefleur Teeuwen, Tirza van Willigenburg, Jarne van der Poel, Max Landheer.

## Het bestuur van de FMS bestond in 2021 uit

Bert Koenders (voorzitter), Kirsten Meijer (vice-voorzitter), Liselore van der Heijden (penningmeester), Yannick Du Pont, Milka Yemane, Lau Schulpen, Kiza Magendane, Lenna Vromans (internationaal secretaris PvdA en q.q. lid)

## De FMS boodschap

De FMS is de buitenlandstichting gelieerd aan de PvdA. Wij zetten ons door het geven van trainingen in voor democratisering, doen onderzoek en voeren lobby en advocacy voor een eerlijker beleid ten aanzien van landen in het zuiden en brengen internationale zaken onder de aandacht van het Nederlandse publiek. Onze boodschap is:

We zetten ons in voor de mensen die het niet meer pikken dat in hun land corruptie en eigenbelang de boventoon voeren. De activist die het zat is dat zijn stem niets waard is, omdat er geen eerlijke verkiezingen zijn. Moedige mensen die grote persoonlijke risico's nemen door de macht te trotseren. Die strijden tegen de ongelijkheid in de wereld. Tegen de politiek van stagnatie en uitbuiting. Voor solidariteit, democratie en mensenrechten. We streven naar een wereld waarin de democratische rechten van alle mensen gewaarborgd zijn. We wakkeren het vuur van verandering aan door activisten praktische tools te geven die ze direct in hun strijd kunnen gebruiken. Wij steunen de changemakers in de wereld en geven ze een podium. Wij nemen ook nadrukkelijk onze eigen verantwoordelijkheid voor eerlijke politiek in Nederland, de Europese Unie, Afrika en het Midden-Oosten. Wij betrekken daar zoveel mogelijk verschillende mensen bij door kennis te delen en dialoog te stimuleren. Zo maken wij mensen sterker en de politiek eerlijker. Daar staat de FMS voor.

## De FMS is lid van de volgende netwerken:

- European Forum for Democracy and Solidarity (waar wij ook het secretariaat voor voeren)
- Foundation for European Progressive Studies FEPS (waarvan de directeur in bestuur zit)
- Solidar: Europees netwerk van civil society organisaties
- European Network of Political Foundations (ENoP)
- Partos: brancheorganisatie van Nederlandse ngo's in de ontwikkelingssamenwerkingssector
- Tax Justice Netherlands (TJN)

## Reserves

Het vermogen van de FMS is bestemd als continuïteitsreserve, die ingezet kan worden in mindere tijden. Wij streven op termijn van vijf jaar (2025) naar een reserve van 195.000 euro (25% totale lasten in 2019). Het afgelopen jaar is de reserve niet toegenomen. Door een correctie op de cijfers van 2020 is de reserve juist afgenomen. Het doel blijft om te groeien naar een solide reserve. In 2022 zullen wij nader bezien wat daarbij de gewenste hoogte is, om mogelijk optredende risico's te dekken. Het FMS bestuur zal daartoe een gefundeerd besluit nemen. In 2021 hebben we conform de begroting een deel van de bestemmingsreserve voor vrouwenprojecten (De Born) besteed. De FMS hield ook in 2021 weer een fondsenwervingsactie onder meer dan dertienduizend leden van de PvdA.

In het vervolg van dit verslag beschrijven wij de activiteiten die de FMS in 2021 heeft uitgevoerd.

Met behulp van prikkelende discussiestukken dragen we als FMS bij aan de ideeënvorming en het publieke debat over internationale samenwerking in Nederland. Ook in 2021 hebben we ons hier hard voor ingezet. In september presenteerden we, samen met onze partner Foundation for European Progressive Studies (FEPS), onze nieuwste studie: *Climate justice: African perspectives & EU policies*. De afsluiting van ons gezamenlijke project rondom klimaatrechtvaardigheid.

### ***Studie en publicatie - Climate justice: African perspectives & EU policies***

Overall ter wereld worstelen mensen met de verwoestende gevolgen van de klimaatverandering, waarschijnlijk de grootste uitdaging van deze tijd. Voor Afrikaanse landen wordt dit elk jaar een grotere uitdaging. Nog maar een paar jaar geleden had droogte in Zuid-Afrika gevolgen voor de drinkwatervoorziening in het land en in Zimbabwe leidde droogte tot grotere instabiliteit van het elektriciteitsnet. Tegelijkertijd verwoestten extreme weersomstandigheden zoals cyclonen kustgebieden, in Mozambique, terwijl verstoorde regenpatronen schadelijk zijn voor de landbouw op het hele continent. Hoewel Afrikaanse landen historisch gezien de minste verantwoordelijkheid dragen voor het veroorzaken van klimaatverandering, wordt de Afrikaanse regio het hardst getroffen door de gevolgen ervan. Dit terwijl zij minder goed zijn toegerust om die het hoofd te bieden. Bovendien worden de Afrikaanse stemmen onvoldoende gehoord in klimaatmaatregelen.

Intussen komt de wereld steeds dichterbij het point of no return. Hoewel wereldwijd de realiteit van ons veranderende klimaat lijkt te zijn doorgedrongen, ligt het tempo om de opwarming van de aarde tot een minimum te beperken nog steeds niet hoog genoeg. Met de Europese Green Deal heeft de EU een ambitieus plan geïntroduceerd om in 2050 het eerste klimaatneutrale continent te worden. Het is van cruciaal belang dat bij de uitwerking van dit beleid rekening wordt gehouden met Afrikaanse gemeenschappen en anderen die het hardst door de gevolgen van de klimaatverandering worden getroffen.

Er is politieke actie nodig, en er zijn klimaatrechtvaardige oplossingen nodig.

Klimaatrechtvaardigheid is een beginsel dat de oplossingen voor klimaatverandering benadert als een mensgerichte, ethische en politieke aangelegenheid, eerder dan als een louter ecologische en fysieke kwestie. Dit concept erkent dat het leven van degenen die reeds met onrechtvaardigheid worden geconfronteerd, harder wordt getroffen door de gevolgen van de klimaatcrisis, en dat de verantwoordelijkheid voor de crisis meer bij de rijkste landen en mensen ligt dan bij anderen. Door middel van klimaatrechtvaardige maatregelen en beleid wordt rekening gehouden met de behoeften van de armen die kwetsbaar zijn voor het klimaat, wat leidt tot een meer gelijke verdeling van rijkdom, macht en toegang tot de besluitvorming.

In deze studie laten we een aantal Afrikanen zelf aan het woord om de impact van klimaatverandering op het Afrikaanse continent aan te tonen. Dit is ook een van de belangrijkste aanbevelingen die voortvloeit uit de studie: het belang van het betrekken van Afrikaanse perspectieven bij Europees beleid. De EU moet er zorg voor dragen dat het maatschappelijk middenveld in Afrikaanse landen voldoende bijdrage kan leveren, zodat beleid aansluit bij waar echt behoefte aan is.

Daarnaast gaat de studie in op het belang van klimaatfinanciering. Ook hier doen we een aantal aanbevelingen. De EU moet de bestaande problemen rondom klimaatfinanciering aanpakken en er daarnaast zorg voor dragen dat de meest kwetsbare landen en groepen betere toegang tot klimaatfinanciering krijgen en projecten kunnen uitvoeren.

Als laatste doen we in de publicatie een aantal beleidsaanbevelingen op het gebied van beleidscoherentie voor ontwikkeling. Om klimaatrechtvaardig beleid te kunnen maken, is het belangrijk dat al het Europese beleid coherent is met de ontwikkelingsdoelstellingen en de klimaatdoelstellingen. De mogelijke impact op deze doelen moet in kaart gebracht worden voordat beleid wordt uitgevoerd, om een negatieve impact te kunnen voorkomen.

De volledige studie, inclusief alle beleidsaanbevelingen, is hier te vinden.

Op donderdag 9 september hebben we de beleidsstudie officieel gelanceerd vanuit Nieuwspoor, Den Haag. Aanwezig waren: Europarlementariër Maria Arena (S&D), Tweede Kamerlid Joris Thijssen (PvdA), Mishy Singano (FEMNET), Nnimmo Bassey (Health of Mother Earth Foundation) en Anne van der Meer (auteur van de studie, FMS). Het gesprek werd geleid door Jolein Baidenmann. Naast de sprekers waren er ook bijdrages van Bert Koenders (voorzitter FMS), Vassilis Ntousas (FEPS) en Saïd El Khadraoui (FEPS).

### ***Building Change***

In samenwerking met Partos en Woord & Daad.

Building Change draagt bij aan een coherent Nederlands buitenlandbeleid met de Sustainable Development Goals als leidraad, d.m.v. het op de politieke agenda zetten van het belang van het principe van beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling.

Om dit te bereiken werkte het team aan de volgende doelstellingen:

1. Building Change mobiliseert in 2021 (voor én na verkiezingen) minimaal 30 maatschappelijke organisaties op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en duurzaamheid rond de SDG's en beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling.
2. Building Change zet zich in aanloop naar de verkiezingen in voor maximale zichtbaarheid van beleidscoherentie en de SDG's tijdens campagne en formatie.
3. Building streeft ernaar dat beleidscoherentie voor ontwikkeling en de SDG's in de nieuwe Tweede Kamer binnen verschillende Kamercommissies door een (vaste) groep Kamerleden van minimaal de helft van de politieke partijen vertegenwoordigd zijn, o.a. aan de hand van de campagne #Beleiddatklopt op de vijf coherentietheema's en #AdopteereenSDG. Aan de hand van de thema's: exportkredietverzekeringen en klimaat, biomassa, transparante belastingen, IMVO, klimaatfinanciering
4. In samenwerking met haar partners publiceert Building Change in 2021 de eerste succesvolle SDG Spotlight rapportage en zet zich in voor een voortzetting van dit project.
5. Building Change draagt, dit jaar in samenwerking met andere maatschappelijke organisaties, substantieel bij aan de jaarlijkse gezamenlijke SDG-rapportage aan de Tweede Kamer.
6. Building Change zet zich in voor een betere en transparante uitvoering van de SDG-toets en blijft de monitoring van de toepassing van dit instrument volgen.
7. Building Change beïnvloedt actief het politieke debat over de jaarlijkse voortgangsrapportage 'Beleidscoherentie voor ontwikkeling' aan de Tweede Kamer.

## **Verkiezingen**

Het buitenland' en ontwikkelingssamenwerking waren helaas (zoals verwacht) geen centrale thema's bij de verkiezingscampagne. We hebben dit zelf zoveel mogelijk geprobeerd op de agenda te zetten, onder andere door een artikel in NRC.

Daarnaast hebben we bijgedragen aan de Vice Versa verkiezingsspecial met een analyse van de verkiezingsprogramma's op basis van de coherentietheema's: SDG's, IMVO, klimaatfinanciering en belastingontwijking. Dit is uitgewerkt tot visuals bedoeld als stemhulp.

Ook was Building Change betrokken bij de organisatie van het Grote Buitenlanddebat. Daarbij waren (kandidaat)Kamerleden van de volgende fracties aanwezig: SP, CDA, GroenLinks, PvdD, D66, VVD, CU en PvdA. De debatten waren inhoudelijk sterk en het event is goed bekeken. Beleidscoherentie en de SDG's hebben een hele prominente rol gehad. In het laatste debat tussen Stieneke van der Graaf (CU) En Sjoerd Sjoerdsma (D66) is zelfs het werk van Building Change expliciet besproken.

### ***SDG Spotlight rapportage***

Op 1 maart is het eerste SDG Spotlight rapport 'De vrijblijvendheid voorbij' gelanceerd. Bij de online lancering waren ruim 130 mensen aanwezig. Sprekers waren: Sandra Pellegrom (SDG Coördinatie NL), Coenraad Krijger (IUCN, SDG 15 alliantie), Jannet Vaessen (WOMEN Inc, SDG 10 alliantie), Thyrza Zoons (NJR), Michel Scholte (Minister van de nieuwe economie) en Jan Pronk namens Earth Charter NL. Ook waren er 3 Kamerleden en een kandidaat-Kamerlid aanwezig, namelijk: Renske Leijten (SP), Suzanne Kröger (GroenLinks), Kirsten van den Hul (PvdA) en Jaap Jonkers (CDA). Het was een korte, krachtige en goed inhoudelijke sessie.

Het bleek lastig om in al het campagne-geweld het belang van de SDG's bij de media onder de aandacht te krijgen. Inmiddels is er wel een artikel verschenen in het tijdschrift van The Optimist. Ook partijen als SDG Nederland hebben het rapport gedeeld. Het rapport is erg goed ontvangen door maatschappelijke actoren actief op SDG 10 en SDG 15, ook BZ is blij met het stuk om zo de interne lobby richting andere ministeries te versterken. De SDG focal points van andere ministeries hebben het stuk ontvangen, maar niet actief gereageerd. Het is jammer dat slechts één van de vier aanwezige kandidaat-Kamerleden uiteindelijk in de Kamer is gekomen.

### ***Andere resultaten***

In 2021 zijn er grote veranderingen geweest wat betreft de communicatie rondom Building Change. Het logo is vernieuwd en er is een website gelanceerd.

Daarnaast zijn er uiteindelijk 27 organisaties actief betrokken bij het werk van Building Change door middel van de campagne Adopteer een SDG. Daarnaast werken we inhoudelijk ook intensief samen op specifieke beleidscoherentietheema's met een aantal organisaties.

Door de verkiezingen in 2021 en de lange formatie, gebeurde er politiek gezien dit jaar weinig in de Tweede Kamer. Hierdoor heeft de campagne 'Beleid dat klopt' vrij stil gelegen. In 2022 willen we deze inhoudelijke thema's actiever oppakken.

## ***Oost-Europa en Zuid-Kaukasus***

### **Armenië**

#### **Politieke ontwikkelingen 2021**

De nasleep van het verlies van delen van Nagorno-Karabach was in 2021 nog prominent aanwezig in de Armeense politieke en samenleving. Het vredesakkoord dat onder Russisch toezien was gesloten in 2020, voelde namelijk als een groot verlies voor de Armeniërs. Er ontstonden hierdoor rellen in de hoofdstad Jerevan, waar de oppositie partijen massaal aan meededen en mensen opriepen om te gaan protesteren, tegen de regering van Pasjinjan. Daarnaast eiste de demonstranten het aftreden van Pasjinjan omdat hij volgens hen niet meer in staat was om adequate beslissingen te nemen. In februari 2021 escaleerde de situatie en stonden Pasjinjan en het leger lijnrecht tegenover elkaar. Op 9 maart 2021 escaleerden de protesten, toen de oppositie partijen de toegang tot het parlement blokkeerden. Onder druk van de protesten kondigde Pasjinjan nieuwe parlementsverkiezingen aan. Deze verkiezingen vonden plaats op 20 juni 2020, en hebben niet gezorgd voor een politieke aardverschuiving, want Pasjinjan werd herkozen. De partij van de huidige premier heeft echter wel in de lokale verkiezingen die in oktober en november 2021 zijn gehouden flink moeten inleveren. In 2022 zal het spannend blijven in de Armeense politiek, want het is nog maar de vraag, of de nieuwe regering niet weer onder druk van de oppositie en het volk zal zwichten. Naast de politieke onrust die op de oppervlakte heerst, heeft de corona pandemie flinke schade achter gelaten.

#### **FMS projecten 2021**

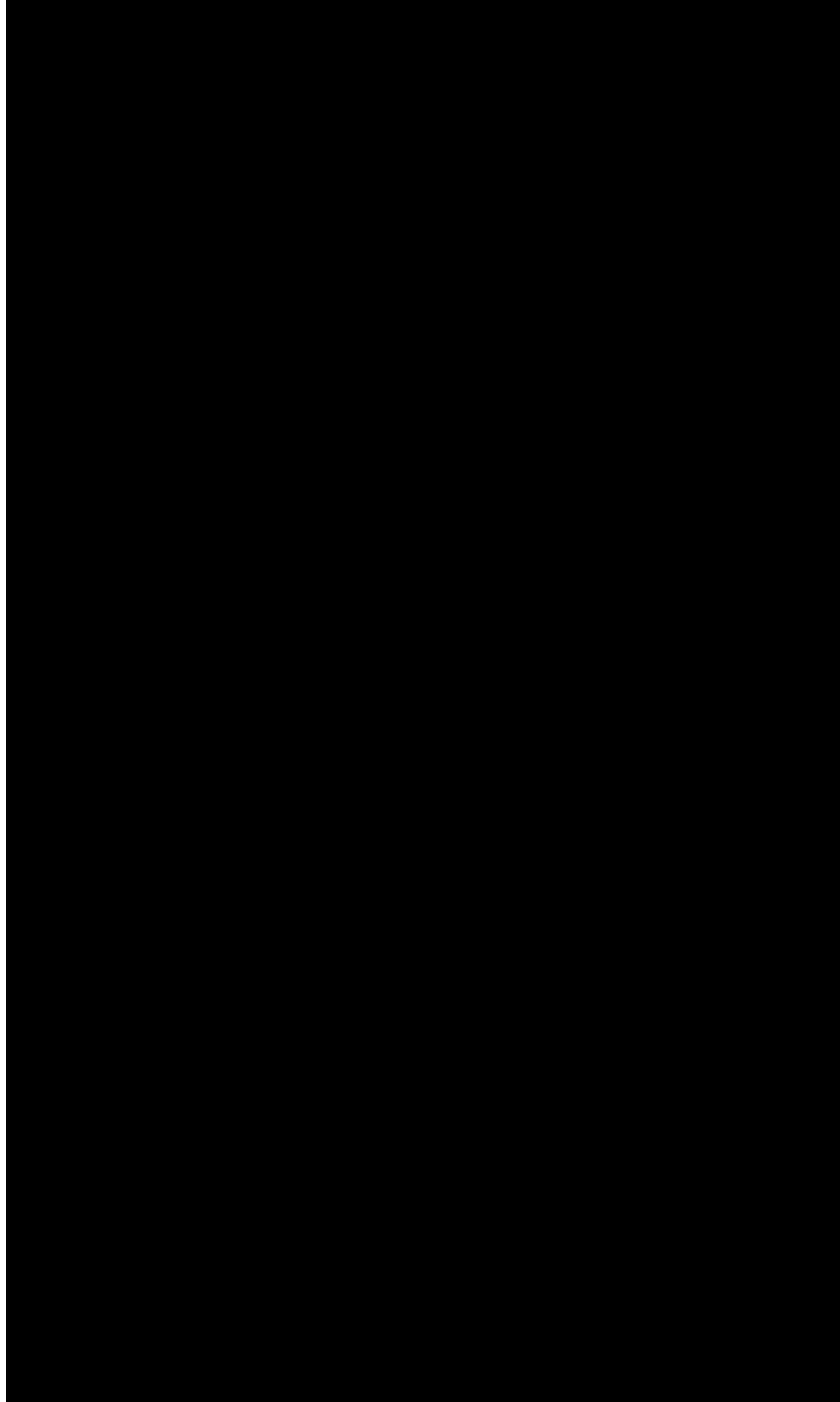
In 2021 hebben we samen met het Socialdemocratic Platform (SD Platform Armenië), een van onze nieuwe partners in Armenië een basis training georganiseerd over politieke strategie. Tijdens deze training kregen 20 jongeren training over basisvaardigheden en componenten die nodig zijn om een politieke strategie te ontwikkelen. Daarnaast konden we in 2021 wel weer ons jaarlijkse Leadership Academy in samenwerking met het CDA en de VVD. De Leadership Academy heeft een oud en beproefd programma (van ideologie tot communicatie), en was wederom een succes, aangezien dit één van de zeer weinige projecten (zo niet de enige) is in Armenië die leden van alle belangrijke politieke partijen in Armenië samenbrengt.

<b>Activiteiten 2021</b>	<b>gefinancierd vanuit MATRA (zie toelichting 15)</b>
22 - 24 oktober	<b>Act. A2</b> Political strategy (Basis training)
4 - 7 November	<b>Act. A1</b> Leadership Academy (VVD, CDA en FMS)

#### **Evaluatie**

De organisatie waar we in afgelopen jaren projecten mee hebben gedraaid, het Forum for 21st Century Leaders, hebben we niet meer mee samengewerkt. Desalniettemin hebben we een goede start gehad met de nieuwe jongerenbeweging SD Platform Armenië. Deze beweging heeft als doel net zo te gaan functioneren, als het SD Platform Oekraïne. De potentie is er, want tijdens de training viel ons als op dat er zeer getalenteerde jongeren rondliepen, die het heft in eigen handen willen nemen en Armenië een stukje mooier willen maken. In 2022 zullen wij weer een training organiseren met deze partner. Ze hebben namelijk capaciteitsopbouw nodig. Daarnaast zal de Leadership Academy ook weer plaatsvinden, want het programma helpt de grote ideologische verschillen tussen verschillende partijen te overbruggen. Dit jaar was er ook nog een speciale gast, de Nederlandse Ambassadeur in Armenië. Hij sprak de participanten toe. Dit blijft een zeer succesvolle training.





## Oekraïne

2021 was zowel op nationaal als op internationaal niveau een turbulent jaar voor Oekraïense politiek. Op nationaal niveau hield de coronapandemie het land in zijn greep. Zo vielen er door de pandemie duizenden doden. Daarnaast raakte de economie nog verder ontwricht. Maar er waren ook wat lichtpuntjes in het bestrijden van corruptie en het creëren van meer politieke neutraliteit. Er is namelijk een nieuwe wet inwerking gesteld die ervoor moet zorgen dat oligarchen minder invloed hebben op de nationale politieke. Deze wet zorgt er onder ander voor dat oligarchen geen politieke partijen meer financieel kunnen steunen, of zich kunnen mengen in de privatisering van staatsbedrijven en eigendommen. Deze nieuwe wet is een goede richting vooruit voor Oekraïne. Daar tegenover staat wel dat het land niet helemaal vooruit kan gaan door de problematiek in het oosten van het land, de annexatie van de Krim en dreigende taal vanuit Moskou.

### **FMS projecten 2021**

Onze partner in Oekraïne, de jongerenbeweging Social Democratic Platform (SD Platform), is nog altijd één van onze actiefste en meest gemotiveerde (en motiverende) partners. In 2020 hadden ze actief meegedaan aan de campagne voor de lokale verkiezingen met resultaat. Ze hebben onafhankelijke kandidaten en voornamelijk vrouwelijke kandidaten geholpen om een zetel te bemachtigen. In 2021 wilden ze het werk voortzetten en hebben ze een training voor lokale progressieve voornamelijk vrouwelijke politici georganiseerd. Tijdens deze training hebben ze de FMS-methoden leren toepassen, gesproken over sociaal democratische waarden op lokaal niveau en gekeken naar *best practices* in Nederland. Naast deze trainingen hebben we nog twee andere bilaterale trainingen georganiseerd. Het betreft een communicatie training gericht op de progressieve agenda en een training voor trainers over ecologie en activisme. Tijdens de laatste trainingen, liep de groep ook in een demonstratie "the March for Kyiv". Dit was een demonstratie voor het behoud van de Dnieper rivier. Het SD Platform wist duizenden jongeren te mobiliseren en haalde ze het nationale nieuws.

### **Activiteiten 2021**

11 - 13 juni

23 - 25 juli

1 sept – 26 okt

### **Gefinancierd vanuit MATRA (zie toelichting 15)**

**Act. C1.** Training voor lokale politici vanuit gender perspectief

**Act. C2.** Communicatie training gericht op de progressieve agenda

**Act. C3.** Training voor trainers over activisme en ecologie

### **Evaluatie**

Gezien de ontwikkeling die de SD Platform doormaakt, en de uitzonderlijk positieve feedback van onze trainers over deze organisatie, zetten we in 2022 onze ondersteuning graag voort met trainingen. Zeker omdat het SD platform nog steeds aan het groeien is in deelnemers aantal en zeer effectief blijkt te zijn op lokaal niveau. Daarnaast heeft het SD platform zeer goede leiders die de activiteiten goed organiseren en coördineren.

## ***Zuidoost Europa***

### **Noord-Macedonië**

Noord-Macedonië wordt nog steeds geprezen voor de grote stappen die het in de afgelopen jaren heeft gezet. Helaas wordt de droom van Noord-Macedonië om toe te treden tot de EU, nog steeds geblokkeerd door Bulgarije. Dit heeft in 2021 ervoor gezorgd dat veel Macedoniërs de hoop deels hebben opgegeven en er nog meer jongeren het land massaal verlaten. Macedoniërs zien namelijk geen vooruitgang en perspectief in eigen land. Daarnaast had de Sociaal Democratische Unie (SDSM), de regerende partij de lokale verkiezingen verloren, waardoor de zeer rechtse en conservatieve partij VMRO op lokaal niveau groter werd. Zoran Zaev had zijn lot verbonden aan de

lokale verkiezingen van oktober 2021 en is door de nederlaag opgestapt. De grootste oppositie partij VMRO, probeerde er direct voor te zorgen dat zij de meerderheid zouden behalen in het parlement. Dit is echter niet gelukt omdat de BESA een Albanese partij zich uiteindelijk aansloot bij de coalitie van SDSM, waardoor de meerderheid in handen kon blijven van SDSM. In 2022 zal de nieuwe premier en partijleider van SDSM bekend worden gemaakt.

### **FMS projecten 2021**

In 2021 zette de FMS haar samenwerking met het Progress Institute for Social Democracy voort. Het instituut is gelieerd aan regerende Sociaal Democratische Unie (SDSM). De rol van Progress als onderzoeks- en opleidingsinstituut van SDSM zal nog belangrijker worden nu de beste mensen van de partij doorgestoomd zijn naar verschillende ministeries en Zoran Zaev is afgetreden. In 2021 steunde de FMS wederom een zomerschool voor ruim 90 jongeren, waarin op een interactieve wijze sociaal democratische issues en beleid werden besproken. Belangrijk hierbij is om nieuw talent aan de jongerenorganisatie te binden. Daarnaast heeft er een vrouwen training plaatsgevonden omdat er uit de lokale verkiezingen geconcludeerd kon worden dat vrouwen een cruciale rol hebben in de politiek en talenten nog meer trainingen nodig hebben om hun leiderschap- en soft skills te ontwikkelen.

Op zondag 31 oktober reisde de FMS samen met Thijs Reuten, Europarlementariër (PvdA), naar Noord-Macedonië voor een driedaags werkbezoek aan verschillende maatschappelijke organisaties, studenten, onze zusterpartij, andere partijen en politieke stichtingen. Deze reis vond plaats op een politiek turbulent moment: Zoran Zaev was afgetreden als premier omdat zijn partij de lokale verkiezingen had verloren. Met dit werkbezoek wilden wij onder andere onze solidariteit tonen en laten zien dat Noord-Macedonië en de rest van de Westelijke Balkan er niet alleen voor staan. Thijs Reuten houdt zich namelijk in het Europees Parlement bezig met de Westelijke Balkan, asiel en migratie, mensenrechten en de rechtsstaat en de waardengemeenschap binnen de Europese Unie.

### **Activiteiten 2021**

1 - 4 juli

10 – 12

31-10

### **Gefinancierd uit de WfPP (zie toelichting 15)**

Zomerschool in Ohrid

Vrouwen training, vaardigheden en leiderschapstraining

Werkbezoek

### **Evaluatie**

Sinds 2006 hebben we succesvol samengewerkt met SDSM via het Progress Institute. Het instituut is er in geslaagd om zich te ontwikkelen tot een professionele organisatie die, met name jonge, leden van de SDSM trainingen en opleidingen van hoge kwaliteit biedt. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen: SDSM won weer de parlementsverkiezingen in 2020, en heeft een regering gevormd die de autoritaire trend in het land hebben doorbroken. De uitdagingen in Macedonië zijn groot maar met nieuwe, jonge democratische leiders uit de politiek en maatschappelijk middenveld lijkt structurele verandering op komst. Internationale actoren moeten zich blijven inzetten in het land om de democratische hervormingen te steunen, want het land was in 2021 bijna in handen geraakt van de oude nationalistische en rechtste partij. Daarnaast dient Noord-Macedonië als voorbeeld voor andere landen in de regio. In 2022 zal FMS de samenwerking met SDSM voortzetten. Deze zal zich richten op de Zomerschool voor jongeren.

## **Servië**

Naast een aantal positieve veranderingen, zoals de hervormingen in de rechtspraak die voornamelijk betrekking hebben hoe hogere rechters worden gekozen, is de politieke situatie in Servië nog altijd zorgwekkend. De oppositie boycot het parlement. Er is hierdoor al een jaar geen tegenmacht, want de partij van President Vucic heeft de touwtjes stevig in handen. Daarnaast heeft hij zelf autoritaire trekjes en is zijn partij dominant op de staatszenders en in staatsbedrijven. Oppositie partijen krijgen niet echt de ruimte en worden tegen elkaar opgespeeld, of staan door interne machtspeletjes zelf lijnrecht tegenover elkaar. Wel is het volk opgestaan om te demonstreren tegen nieuwe hervormingen op het gebied van onteigening van private gronden en de bouw van een omstreden lithiummijn in het noordwesten van het land. Weken blokkeerden mensen in oktober en november 2021 cruciale wegen en protesteerde ze met succes, want de mijn zal in 2021 en 2022 nog niet in werking worden gesteld. Ook zijn de hervormingen voor onteigening van private gronden zijn teruggedraaid, waardoor het volk deze strijd heeft gewonnen. Het is alleen nog maar de vraag of Vucic het echt hierbij laat. Men denkt van wel omdat er in 2022 vervroegde parlementsverkiezingen zullen plaatsvinden.

### **FMS projecten 2021**

In 2021 heeft de Fedrich Ebert Stiftung (FES) de FMS gevraagd om trainers te leveren voor een aantal trainingen. Dit heeft de FMS gedaan. In de 'Academy for political values' trainingen waren en deelnemers van drie verschillende sociaal democratische politieke partijen. Deze partijen moesten in groepjes samenwerken om verschillen te overbruggen. In de 'Regional Leadership Academy' kwamen jongeren uit zuidoost Europa samen en kregen trainingen over Leiderschap, hoe de EU werkt en over politieke vaardigheden, zoals debat vaardigheden.

#### **Activiteiten 2021**

10 – 13 september  
16 – 19 september  
22 – 24 oktober  
12 – 14 november

#### **Gefinancierd uit de WFPP (zie toelichting 15)**

FES Academy for political values  
FES Regional Leadership Academy seminar 1 (Belgrado)  
FES Regional Leadership Academy seminar 2 (Tirana)  
Regional Conference Belgrade on EU enlargement

### **Evaluatie**

Deze trainingen waren zeer succesvol, vooral de 'Academy for political values'. In die training zag je namelijk echt mensen uit verschillende partijen toch samenkomen, ongeacht de sterke verschillen in meningen. De Leiderschap Academie had voor jongeren uit de regio enorm veel waarden. Het stelde hen in staat om anderen te leren kennen, nieuwe vaardigheden en kennis op te doen die ze nodig hebben om hun partijen, of jongeren organisaties te ondersteunen. In 2022 zullen we de samenwerking met de FES doorzetten.

## Regionale activiteiten

De FMS heeft deze activiteiten georganiseerd in het kader van het European Forum for Democracy and Solidarity. De kosten van deelname aan sommige van deze missies zijn voor de FMS betaald uit subsidiemiddelen en verantwoord onder de landenprojecten. Het LGBTI Project is volledig betaald uit de Labour Party fondsen via de Westminster Foundation uit het Verenigd Koninkrijk. De MENA Academy is een project samen met het Zweedse Olof Palme International Center en dat geldt ook voor het nieuws service project waarin we onderzoek doen naar de lokale context in onze partnerlanden.

### **Act. F1 Lokale Context onderzoek (gefinancierd uit het Shiraka programma (zie toelichting 15))**

Onderdeel van het werk van de projectmedewerkers van de FMS is onderzoek doen en het constant monitoren van de lokale situatie in de landen waar wij werken. Dit werk is van groot belang aangezien het kennen van de lokale context essentieel is voor het effectief kunnen werken in deze landen. De output van dit project bestaat uit:

- 1) Newsflashes (iedere twee weken een overzicht van de politieke ontwikkelingen)
- 2) New Alerts (een verslag van een verkiezing of een grote actuele gebeurtenis met veel impact)
- 3) Achtergrond artikelen
- 4) Country Updates: verslagen over de politieke situatie in de landen waarin wij actief zijn.

De resultaten van dit werk zijn te zien op: [www.europeanforum.net](http://www.europeanforum.net). Vanuit het Shiraka fonds hebben wij geld voor salarissen gereserveerd om ons toe te leggen op de MENA landen. Onze partner: Olof Palme International Center ondersteunt het monitoren, onderzoek en rapportages over de Westelijke Balkan en Oost-Europa.

### **LGBTI Rights in South East Europe**

In samenwerking met de UK Labour Party en het European Forum for Democracy and Solidarity heeft de FMS in 2021 het project ter bevordering van LGBTI rechten op de Westelijke Balkan voortgezet en uitgevoerd. In 2015 zijn de projectpartners samen met lokale stichtingen begonnen met het agenderen van LGBTI onderwerpen bij lokale sociaaldemocratische politieke partijen. Wat begon met conferenties in Belgrado, London en Madrid (als onderdeel van de WorldPride), is uitgegroeid tot een project met trainingen voor nieuwe LGBTI activisten, Pride march fringe meetings en lokale trainingen in de partnerlanden.

Ook voor het LGBTI project was 2021 een bijzonder en ingewikkeld jaar. In overleg met alle partners hebben we continue gekeken welke activiteiten we fysiek konden uitvoeren en waar we door Covid-maatregelen genoodzaakt waren om uit te wijken naar online. Gelukkig hebben we een groot deel van de activiteiten door deze flexibele aanpak uit kunnen voeren.

De deelnemende lokale stichtingen zijn: Center of Modern Skills (Servië), Forum of Left Initiative (Bosnië Herzegovina), Progres Institute (Noord Macedonië) en Fund for Progressive Politics (Montenegro). We hebben het eerste LGBTI project in het eerste kwartaal van 2021 afgerond in september 2021 hebben we het LGBTI 2 gestart. Het nieuwe project heet nu officieel 'Inclusion and Inequalities'.

### **Activiteiten 2021 – LGBTI 1**

22 – 23 januari	Montenegro – LGBTI fringe meeting
27 – 28 februari	Servië – LGBTI training
3 maart	Online - LGBTI Final Conference

### **Activiteiten 2021 – Inclusion and Inequalities: LGBTI 2**

17 - 19 september	Servië – fringe meeting
1 – 3 oktober	Montenegro – fringe meeting
26 – 28 november	Servië - Training of Trainers (ToT)
19 – 20 november	Bosnië-Herzegovina – focus group

### **Tweejarig FMS-FEPS project: Reclaiming Democracy**

In 2019 zijn we van start gegaan met de opvolger van het FEPS-FMS Deepening Democracy project. Twee jaar lang hebben wij met dit Reclaiming Democracy project gefocust op de krimpende ruimte voor (democratische) politieke partijen en maatschappelijke organisaties. Het aantal landen onderdeel van dit project is uitgebreid van tien naar elf: Bosnië Herzegovina, Noord Macedonië, Montenegro, Servië, Armenië, Belarus, Oekraïne, Jordanië, Libanon, Marokko & Tunesië.

Tijdens de Deepening Democracy conferentie in Belgrado in 2019 is dit project officieel gelanceerd en in 2020 zijn acht van de elf trainingen uitgevoerd. In 2021 vond de laatste training plaats en is het project afgesloten met een online conferentie. De partners hebben ook input gegeven op hoe de trainingen er precies uit moesten gaan zien. De focus heeft bij de activiteiten meer gelegen op sociaaldemocratie en beleidsontwikkeling. Daarbij wilden partners ook vaker nationale en internationale gastsprekers uitnodigen om bepaalde thema's toe te lichten. De thema's waren afhankelijk van de lokale context van ieder land, maar goede en veelgenoemde voorbeelden zijn corruptie, braindrain en jeugdwerkloosheid. Ook hebben wij – noodgedwongen door Covid-19 - bij deze trainingen gebruik gemaakt van de trainingservaring die binnen dit netwerk is opgebouwd: de trainers die FEPS en FMS getraind hebben. Door deze lokale trainers hebben alle trainingen fysiek plaats kunnen vinden.

### **Activiteiten 2021**

11 – 13 juni	FEPS-FMS Training in Lebanon
26 juni	FEPS-FMS Reclaiming Democracy Conference Online

### **MENA Academy**

In samenwerking met het Olof Palme International Center uit Zweden en het European Forum for Democracy and Solidarity heeft de FMS een trainingsacademie opgezet voor het Midden-Oosten en Noord-Afrika, de MENA Academy. Deze academie brengt zeven partners van OPC, EFDS en FMS samen: Ujsario, Westelijke Sahara; Ettakatol, Tunesië; Jordanian Social Democratic Party, Jordanië; Progressive Youth Organization, Libanon; Fatah, Palestijnse Gebieden; Patriotic Union of Kurdistan, Iraaks Koerdistan; en People's Democratic Party (HDP), Turkije.

In eerste instantie was dit een tweejarig project, begonnen in 2019, met vier trainingsactiviteiten. Vanwege de Covid-19 pandemie heeft het project in 2020 en 2021 voornamelijk online plaatsgevonden. Besloten is het project te verleggen tot eind 2022, met meerdere trainingsactiviteiten, gericht op vrouwen en jongeren. Deze activiteiten focussen op campagne, communicatie, leiderschap, beleidsontwikkeling en interne partijdemocratie en daarnaast zijn er follow up activiteiten met een Training voor Trainers (ToT) training.

In het voorjaar van 2021 is er, in samenwerking met het Zweedse Collaboration Lab, een MENA Academy online reeks opgezet. Deze is in het najaar van 2021 uitgevoerd. Tijdens een reeks van 7 online sessies van elk twee uur, werd er training gegeven op bovengenoemde onderwerpen. Helaas was dit geen succes. Veel deelnemers hadden moeite met het interactief deelnemen aan de sessies, vaak vanwege gebrekkige internetverbinding.

In het najaar is ook begonnen met de organisatie van een fysieke MENA Academy training en tegelijkertijd een MENA Academy Follow Up (ToT) training. Deze worden uitgevoerd in januari 2022.

### Activiteiten 2021

7 september	MENA Academy Online, training 1: personal storytelling
14 september	MENA Academy Online, training 2: introductie politieke campagne
20 september	MENA Academy Online, training 3: neuroleadership
27 september	MENA Academy Online, training 4: central message en communicating the message
6 oktober	MENA Academy Online, training 5: samenwerking en transformational leadership
11 oktober	MENA Academy Online, training 6: stakeholder analysis
20 oktober	MENA Academy Online, training 7: conflict management

### **Midden-Oosten en Noord-Afrika**

Projectmanager: Jaron Liplijn (januari t/m juli) & Anne van der Meer (augustus t/m december)

### Jordanië

#### **Politieke ontwikkelingen 2021**

Na het uitbreken van de Covid-19 pandemie heeft de Jordaanse overheid snel gehandeld en een strenge lockdown ingesteld. Hierdoor bleven het aantal besmettingen in de eerste golf erg laag. De tweede golf heeft het land, net zoals veel MENA landen, veel harder geraakt. Na een nieuwe lockdown heeft de overheid de besmettingen kunnen terugdringen en konden de maatregelen bijna allemaal worden laten vallen in het najaar.

In 2021 vonden er geen parlementaire of lokale verkiezingen plaats in Jordanië. De eerst volgende verkiezingen zijn de gemeentelijke en provinciale verkiezingen in maart 2022.

In Jordanië wordt het partijpolitieke stelsel gecontroleerd uitgebouwd. De koning en de regering roepen vaak de bevolking - en specifiek jongeren - op om meer politiek actief te worden. Tegelijkertijd is er strenge wetgeving met betrekking tot het organiseren van bijeenkomsten, manifestaties, fondsenwerking (buitenlandse financiering van politieke partijen is verboden) en de vrijheid van meningsuiting. Het afgelopen jaar waren er tientallen gevallen waarbij politieke en anti-corruptie activisten gearresteerd zijn vanwege het schenden van de regels omtrent protesteren en de vrijheid van meningsuiting. De meeste schendingen hadden betrekking op het beledigen van de koning, kritiek op Jordaanse leiders & beleid en 'ondermijning van het politieke regime'.

Het land is een baken van relatieve rust in een regio die in brand staat. De relatie met buurland Israël, waarmee in 1994 een vredesverdrag gesloten werd, staat zwaar onder druk door het Israëlische nederzettingenbeleid. De Jordaanse koning en het Jordaanse parlement zijn hier erg kritisch over. Het aantal vluchtelingen uit buurland Syrië is onverminderd hoog. De situatie in de vluchtelingenkampen aan de grens is nauwelijks verbeterd.

#### **FMS projecten 2021**

In 2021 hebben we drie bilaterale trainingen georganiseerd, in samenwerking met *No Borders for Training and Resources* (voorheen de *Jordanian Commission for Democratic Culture*). No Borders is een progressieve ngo die zich onder andere bezighoudt met politieke educatie voor jongeren, vrouwen en politieke activisten. De ngo werkt nauw samen met de *Jordanian Social Democratic Party* (JSDP). De eerste twee trainingen met No Borders focusden dit jaar voornamelijk op het empoweren van vrouwen om actief te worden in de politiek en hen te trainen met skills en kennis om politiek actief te kunnen zijn. De derde training had als focus om jongerenparticipatie binnen de sociaaldemocratische partij te versterken en verbeteren, ook door middel van het trainen van skills en kennis. Er is tijdens deze training ook veel aandacht geweest voor het voeren van een lobby om de election law te verbeteren.

<b>Activiteiten 2021</b>	<b>Gefinancierd uit Shiraka (zie toelichting 15)</b>
t20-22 mei	<b>Act. A2</b> Local elections training voor vrouwen van de Jordanian Social Democratic Party (uitvoering door No Borders)
27-29 mei	<b>Act. A3</b> Local elections training voor vrouwen van de Jordanian Social Democratic Party (uitvoering door No Borders)
25-27 november	<b>Act. A1</b> Capaciteitsopbouwtraining voor jongeren van de Jordanian Social Democratic Party en lobby training election law (uitvoering door No Borders)

### **Evaluatie**

De politieke situatie in Jordanië blijft anders dan die in veel andere landen waar we actief zijn. Het politieke partijstelsel is onderontwikkeld, het stamstelsel speelt nog steeds een belangrijke rol en veel Jordaniërs hebben geen of weinig vertrouwen in de reeds gevestigde politieke partijen en de rol van het parlement. Dit neemt niet weg dat de vrouwen, jongeren en activisten waar wij mee samenwerken wel geloven in het belang en de rol van politieke partijen in een democratie.

Wel is een zeer zorgwekkende trend dat de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging verder onder druk komen te staan. Onze partners hebben dit ook ondervonden. Normaal gesproken werken wij ook samen met een tweede partner in Jordanië, het Al Sindyan Institute, een ngo die fungeert als een netwerk voor (sociaal)democratische activisten, voornamelijk in de Ajloun regio. In 2020 heeft de coördinator van dit netwerk een aantal weken vastgezeten, omdat hij een leidende rol heeft bij de vakbond voor leraren. Ook in 2021 bleef deze dreiging aanwezig. Hierdoor was Al Sindyan in 2021 niet in staat een training te organiseren met ons.

### **Marokko**

#### **Politieke ontwikkelingen 2021**

In 2021 is er weer een grote Covid-19 golf geweest in Marokko. De reactie hierop van de overheid kwam in vorm van harde maatregelen. Opmerkelijk waren de reisverboden vanuit veel landen. Er waren eigenlijk maar twee maanden, in de zomer, waarin reizigers vanuit diverse landen Marokko in konden. Er zijn tot nu toe ruim 1,1 miljoen Marokkanen besmet geweest met het Covid-19 virus, waarvan er ongeveer 16 duizend zijn overleden.

In september 2021 werden er parlementaire verkiezingen gehouden in Marokko. De liberale National Rally of Independents (RNI) werd hierbij de grootste, met 102 van de 395 zetels. De seculiere, royalistische Authenticity and Modernity Party (PAM) werd de tweede, met 87 zetels. De conservatieve Istiqal won 81 zetels, eindigend op de derde plek, en de Socialist Union of Popular Forces (USFP) belande op plek vier, met 34 zetels. De USFP blijft hiermee de grootste linkse partij in het Marokkaanse parlement. De Marokkaanse koning koos Aziz Akhannouch, van de RNI, als premier, waarna hij de taak kreeg om een regering te vormen. Deze coalitie bestaat uit de RNI, PAM en Istiqal. Gezamenlijk hebben zij 207 van de 395 zetels. Het feit dat de RNI de grootste partij is geworden, laat een enorme verandering zien in het landelijke politieke landschap. De verkiezingen in 2016 en 2011 zijn namelijk beide gewonnen door de Islamitische Justice and Development Party (PJD). De PJD heeft momenteel maar 13 zetels over, terwijl dit er in 2016 nog 125 waren.

De onvrede onder de bevolking blijft hoog, zoals blijkt uit het lage vertrouwen in het parlement en politieke partijen. De protesten van de zogenaamde Hirak Rif-beweging en de aanhoudende consumentenboycots zijn tekenen dat een groot deel van de bevolking moe is van de sociaaleconomische ellende en haar tolerantie verliest voor het slechte en veelal corrupte bestuur.

De persvrijheid blijft beperkt in Marokko en de schendingen van de mensenrechten gaan door. Bovendien blijven de activiteiten van lokale mensenrechtenverenigingen beperkt. Gemarginaliseerde groepen zijn door de pandemie nog meer in de verdrukking gekomen. Tevens staat de vrijheid van meningsuiting onder druk. Op 'schade toebrengen' aan de Islam, de monarchie en de territoriale integriteit van Marokko – verwijzend naar de claim over de Westelijke Sahara – staan



gevangenisstraffen. Er is beperkte ruimte voor kritiek op de regering, maar bovenstaande onderwerpen zijn echt een rode lijn.

### **FMS projecten 2021**

In 2021 hebben we weer samengewerkt met onze partner de *Unified Socialist Party* (PSU). Ook leden van de twee linkse partners van de *Federation of the Democratic Left* (FGD) coalitie – de *Socialist Democratic Vanguard Party* (PADS) en de *National Ittihadi Congress Party* (CNI) namen deel aan deze samenwerking. We zijn in het vierde (en laatste) jaar van het EU-project “*Get Involved! Women empowerment in Morocco and Benin*”, wat we samen met andere Europese stichtingen hebben opgezet. Het project is met toestemming van de Europese Commissie verlengd tot begin 2022.

Ook in 2021 bleek het lastig om fysieke activiteiten te organiseren in Marokko in verband met de Covid-19 pandemie. Hierdoor hebben we het grootste deel van de activiteiten online georganiseerd. Grotendeels stonden deze training nog in het teken van de aankomende verkiezingen (september). Deelnemers, jonge vrouwelijke leden en activisten, werden gestimuleerd om hun kandidaatstelling en campagne voor de verkiezingen voor te bereiden.

<b>Activiteiten 2021</b>	<b>Act. C1 coordinatie gefinancierd uit Shiraka (zie toelichting 15)</b>
9 juni	Capaciteitsopbouw/gendertraining voor (jonge) vrouwelijke leden en activisten van de FGD (online), sessie 1
23 juni	Capaciteitsopbouw/gendertraining voor (jonge) vrouwelijke leden en activisten van de FGD (online), sessie 2
30 juni	Capaciteitsopbouw/gendertraining voor (jonge) vrouwelijke leden en activisten van de FGD (online), sessie 3

**Deze activiteiten zijn betaald met cofinanciering van de Europese Commissie en de KAS.**

### **Evaluatie**

Met de trainingen die vallen onder het EU project hebben we dit jaar meer dan 30 (jonge) vrouwelijke leden van de FGD uit verschillende regio's (online) getraind. De trainingen focusten vooral op spreken in het openbaar, inspirerend vrouwelijk leiderschap en sociale media. Daarnaast hebben we de deelnemers gestimuleerd om zichzelf te kandideren voor één van de aankomende verkiezingen. Helaas kon door allerlei redenen de fysieke trainingen niet doorgaan. De training van begin maart is gecancelled, door de diplomatieke spanningen tussen Marokko en Duitsland (dit project krijgt cofinanciering via de Duitse KAS). Pogingen om in het najaar fysiek te trainen werden gehinderd door de covid situatie in het land en de beperkte mogelijkheden om te kunnen reizen, ook voor Marokkanen zelf. Het faciliteren van online trainingen heeft zijn tekortkomingen (slecht internet, niet iedereen is even digi-vaardig, een vergrote taalbarrière), maar trainen met trainers uit Nederland blijft door de Covid-19 pandemie lastig. Daarnaast was de situatie binnen de FGD lastig dit jaar. Het uiteenvallen van de coalitie zorgde ervoor dat een (fysieke) training die vlak voor de verkiezingen gepland was, niet door kon gaan door onenigheid. Deze training was gepland vlak na de bekendmaking dat PSU uit de FGD stapte. Later werd de training gehinderd door de covid situatie in het land.

### **Tunesië**

#### **Politieke ontwikkelingen 2021**

2021 was politiek gezien erg onstabiel voor Tunesië. Het jaar begon met een herschikking van het kabinet, onder leiding van premier Hichem Mechichi. Mechichi werd in september 2020 gekozen als een onafhankelijke en wilde ook een kabinet vormen met onafhankelijken. Het parlement (met name de grootste Islamistische Ennahda partij) was hier niet blij mee en wilde een partijgekleurde representatie. In ruil voor meer parlementaire steun, stemde Mechichi in januari 2021 in met een herschikking van het kabinet. Hierbij werden vier ministers, die loyaal waren aan de president, vervangen. President Kais Saied, die hier geen toestemming voor heeft gegeven, noemde de

verandering onconstitutioneel. Het feit dat Tunesië tot op heden nog geen volledig functionerende Constitutionele Rechtbank heeft, maakt de situatie er niet beter op. Het lukte het parlement jaren niet om drie rechters te kiezen, en toen het in april 2021 uiteindelijk toch lukte, ging Saied niet akkoord. Dit geeft goed weer hoe de machtsdynamiek tussen de president, de premier en het parlement heeft geleid tot de politieke impasse, waarin Tunesië momenteel verkeert.

In juli ontsloeg Saied premier Mechichi en daarnaast schortte hij ook de werkzaamheden van het parlement op. De aanleiding hiervan waren massale betogingen tegen de regering van Mechichi, omdat het hem niet lukte het land uit de sociale, economische en politieke impasse te krijgen. Deze stap van Saied werd door veel Tunesiërs aangemoedigd, maar de support nam na een aantal maanden af. Saied werd er steeds meer van beschuldigd een dictator te worden.

In oktober benoemde Saied een nieuwe premier, namelijk Najla Bouden. Zij is de eerste vrouwelijke premier van Tunesië. Dit werd aan de ene kant gevierd, maar aan de andere kant ook bekritiseerd, omdat haar aanstelling illegaal zou zijn. Gezien het feit dat het parlement is ontbonden, is er namelijk geen parlementaire goedkeuring geweest voor haar aanstelling.

Saied heeft aangekondigd dat er in juli 2022 een referendum voor de constitutie zal plaatsvinden. Daarnaast staan er ook parlementaire verkiezingen voor december gepland. Veel Tunesiërs zien het referendum en de verkiezingen als het antwoord op de huidige politieke impasse. Daarnaast zijn er echter ook veel mensen die de politieke ontwikkelingen als ondemocratisch ervaren.

Economisch gezien heeft Tunesië het moeilijk. De grote en logge publieke sector drukt zwaar op de overheidsfinanciën. De toeristische sector, goed voor een zesde van het nationaal inkomen, is door de Covid-crisis in elkaar gestort. De (jeugd)werkloosheid blijft onverminderd hoog. Om de lasten van de pandemie op te vangen heeft Tunesië in 2020 financieel support gevraagd van het IMF, die 745 miljoen dollar heeft vrijgegeven.

In 2021 zijn er veel massaprotesten geweest vanuit de Tunesische bevolking, die gebukt gingen onder de politieke-, sociale-, economische- en Covid-crisis in het land.

### **FMS projecten 2021**

In 2021 hebben we vijf bilaterale trainingen georganiseerd met onze zusterpartij Ettakatol (waarvan één nog met financiering uit 2020). De trainingen waren gericht op algemene politieke vaardigheden en het opleiden van nieuwe trainers en activisten (voor campagnes), in samenhang met veel aandacht voor de nationale context van Tunesië. Al jaren proberen we met onze capaciteitsopbouwtrainingen Ettakatol weer een rol te laten spelen in de Tunesische politiek.

#### **Activiteiten 2021**

19-21 februari

#### **Dez projecten zijn gefinancierd uit Shiraka (zie toelichting 15)**

Training of Trainers (ToT) voor vrouwen van Ettakatol (gefinancierd uit het De Born fonds van de FMS)

19-21 maart

**Act. D1** Leiderschap training voor nieuwe jonge leden van Ettakatol gefaciliteerd door alumni van voorgaande ToT

21-23 mei

**Act. D2** Spreken in het openbaar training voor leden van Ettakatol over sociaaldemocratie en electoral law in Tunesië

25-27 juni

**Act. D1** vervolg Leiderschap Seminar voor jonge activisten over de politieke en economische crisis in Tunesië

22-24 oktober

**Act. D3** Politieke communicatie training Tunesië

#### **Evaluatie**

Vanaf 2020 hebben we flink geïnvesteerd in het opleiden van trainers binnen Ettakatol. In 2021 hebben we dit gecontinueerd en alumni van deze trainingen hebben zelf een flink aantal trainingen verzorgd. De laatste training van 2021 werd wel weer gefaciliteerd door Nederlandse trainers, wat ook weer zeer gewaardeerd werd door onze Tunesische partner.

Daarnaast was erin alle trainingen ruimte en aandacht voor de nationale context en politieke crisis waar het land zich in bevindt, met onder andere een speciale training over sociaaldemocratie en de

electoral law in het land. Er is echter veel onzekerheid over het verdere democratische proces in het land: zo is het niet helemaal duidelijk wanneer de verkiezingen plaats zullen vinden. Door te blijven investeren in de capaciteit en expertise van Ettakatol dragen we eraan bij dat ze klaar zijn voor nieuwe verkiezingen, mochten die er onverhoopt komen.

## Libanon

### **Politieke ontwikkelingen 2021**

2021 was geen goed jaar voor Libanon. Net zoals de andere MENA landen werd het hard geraakt door de Covid-19 pandemie. Daarnaast worden de economische gevolgen van de incompetent overheid ook steeds duidelijker: voedselprijzen zijn het afgelopen jaar naar een recordhoogte gestegen, aan alles is tekort en inmiddels leeft meer dan de helft van de Libanezen in armoede.

Libanon is hard geraakt door de Covid-19 pandemie. Zeker in het najaar van 2020 is het aantal besmettingen en sterfgevallen flink opgelopen. Hierdoor is de overheid met harde maatregelen gekomen. In januari 2021 werd er aangekondigd dat enkel nog mensen met een essentieel beroep naar buiten mochten. De rest moest binnen blijven en werd niet financieel gecompenseerd. Deze groep mocht zelfs geen boodschappen halen. Het enige alternatief hierop was het laten bezorgen van boodschappen, wat voor veel Libanezen te duur is. Een ander probleem is dat het grootste gedeelte van de mensen leeft van dagelijks verdiend geld. Voor hen was deze maatregel dan ook catastrofaal, omdat een dag niet gewerkt vaak een dag geen eten betekent.

Na het aftreden van premier Mustapha Adib, werd oud-premier Saad Hariri gekozen als zijn opvolger in 2021. Hariri probeerde een regering te vormen, die los zou staan van de politieke partijen. De partijen gingen hier echter niet mee akkoord, waardoor de formatie werd gehinderd. Hierdoor moest Hariri, na maanden van proberen, aftreden in juli 2021.

Najib Mikati nam het stokje over van Hariri en hem lukte het wel om een regering te vormen, in september 2021. Dit loste echter niet de politieke, economische en sociale impasse op, waarin Libanon zich bevindt. Het onderzoek naar de explosie in Beiroet van 2020 zorgt voor onenigheid in de regering. Zo vindt de sjiiitische Hezbollah partij dat het onderzoek eenzijdig is, terwijl andere partijen willen dat het onderzoek wordt voortgezet in de huidige vorm.

Er zijn veel protesten geweest in 2021, waarbij de Libanezen hun ongenoegen uitten over de nationale problemen. Het lukte de overheid niet om deze op te lossen, waardoor Libanon steeds dieper wegzakt in de verschillende crisissen.

De vrijheid van meningsuiting staat onder druk in Libanon. Op het bekritisieren van de president of het leger staat een gevangenisstraf van twee tot drie jaar. Het voortdurende conflict in buurland Syrië zet veel druk op Libanon: 1,5 miljoen Syrische vluchtelingen leven in het land en alleen 25% van hen heeft een officiële status, waardoor veel kinderen van vluchtelingen niet naar school kunnen. De roep vanuit de samenleving voor een (hardhandige) terugkeer blijft groeien, zeker door de economische verslechtingen.

### **FMS projecten 2021**

In Libanon werken we samen met de *Progressive Youth Organization (PYO)*, de jongerenbeweging van de *Progressive Socialist Party (PSP)*. De PSP is officieel seculier, maar steunt sterk op haar Druze achterban. Ook al bestaat een groeiend deel van haar leden uit Soennieten en Christenen. De meeste leden zijn universiteitsstudenten en spreken goed Engels.

### **Activiteiten 2021**

11-13 juni	FEPS training over jongerenperspectief in electorale processen
26-28 november	<b>Act. B1</b> Advocacy and democratic rights training voor de leden van PYO

### **Evaluatie**

Alhoewel de PYO een jongerenorganisatie is, werken zij erg professioneel. De organisatie heeft veel ervaring met canvassen en organiseert ook buiten verkiezingen om campagnes. De belangrijkste thema's voor de PYO zijn de vrijheid van meningsuiting, jeugdwerkloosheid, gendergelijkheid, het bestrijden van sektarisme en electorale hervormingen om o.a. de minimumleeftijd om te stemmen te verlagen (in Libanon is de kiesgerechtigde leeftijd 21).

De economische en politieke situatie in het land blijft het lastig maken om trainingen uit te voeren in Libanon. Gelukkig is dit, met hulp van lokale trainers, in 2021 wel gelukt. Vanuit de FMS hebben de projectmanager en een trainer geholpen bij het opzetten van het programma en de trainingen zijn daarna dus gefaciliteerd door lokale trainers. In 2022 willen we onze samenwerking met PYO blijven voortzetten. Ook blijven we hen betrekken bij regionale projecten die we uitvoeren.

## Online activiteiten 2021

### "Let Me Say This..."

In januari 2021 is de FMS in samenwerking met [Foundation for European Progressive Studies \(FEPS\)](#) gestart met een nieuw project genaamd "Let Me Say This...". In dit project werden activisten en changemakers gepotretteerd die dag in dag uit vechten voor een betere samenleving gedreven door sociaaldemocratische en progressive waarden. Ze zetten zich in voor verschillende doelen, zoals: democratie, mensenrechten, consent, vrouwenrechten en de rechtstaat. Iedere maand hebben wij een video gelanceerd en een interview gehouden om deze mensen een stem te geven. Op 17 december hebben we het project afgesloten met een online event, waarbij de activisten en changemakers aan deel hebben genomen. De content voor dit project, zoals de video's zijn gemaakt in samenwerking met [Makmende Media](#) | Global Media Agency for Impact. [Bekijk deze video's door hier op te klikken.](#)

### Politiek café: World after COVID-19

Op 4 maart organiseerde de FMS een politiek café over de wereld na covid-19. Tijdens dit café spraken we onder ander over de ongelijkheid in de distributie van corona vaccinaties en de groeiende ongelijkheid in de wereld. Dit politiek werd gemoderd door Kiza Magendane. De volgende sprekers waren aanwezig: Bert Koenders, voormalig Minister van Buitenlandse zaken, Marc Kaptein, Landelijke medisch directeur bij Pfizer, Marielle Bemelmans, WEMOS directeur, Kirsten van den Hul, oud-Kamerlid voor de PvdA, Zainab Usman, directeur van de Afrika programma bij het Carnegie Endowment for International Peace, Faten Aggad, senior adviseur bij de Afrikaanse Unie en Bernice Chukwumba, programma assistent bij WECF Internationaal. Klik [hier](#) om terug te kijken.

### FMS Online ToT

Door de COVID-19 pandemie hebben we wederom onze trainingen op een andere manier uitgevoerd. Nederlandse FMS-trainers konden niet reizen en daarom hebben onze partners veel zelf opgepakt: niet alleen het organiseren van de logistiek van een training, maar ook de inhoudelijke kant. Hierbij is gebruik gemaakt van lokale trainers, veelal alumni van één van de FMS en/of FEPS programma's. Deze lokale trainers zijn verantwoordelijk voor het faciliteren van de training. Bij de voorbereiding worden zij geholpen door de FMS project manager en eventueel een FMS trainer.

In veel landen werkt deze manier voor het uitvoeren van onze bilaterale en FEPS projecten. Dit zijn vooral de landen waar 1) wij al langer samenwerken met dezelfde partner en deze sterk is en 2) er een aantal goede lokale trainers zijn. In andere partnerlanden komen lokale trainingen moeilijker van de grond, juist omdat er geen leden zijn met trainingservaring.

Daarom hebben we als de FMS een online ToT georganiseerd voor leden/activisten van onze zusterpartijen/partnerorganisaties. Het doel is om de capaciteit van onze partners te versterken, zodat zij gemakkelijker, mocht dat nodig zijn, zelf trainingen kunnen geven. De laatste sessie vond plaats op 30 januari 2021.

#### The conflict between Armenia and Azerbaijan: the Current situation

Tijdens de oorlog tussen Armenië en Azerbeïdjan organiseerde de FMS een online event met Thomas de Waal, specialist op het gebied van de Kaukasus. Dit event organiseerden wij op 12 maart en was een groot succes, ondanks dat de gemoederen hoog opliepen in de chat. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### Campagne praat met...

Rondom de parlementsverkiezingen in maart hield Arjen Berkvens, directeur van de FMS een aantal gesprekken met kandidaten die op de lijst stonden voor de PvdA. Dit waren veelal kandidaten die iets met de internationale veld of politiek hebben. Er vonden zeven gesprekken plaats. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### The Trump Legacy: Democracy in the United States and worldwide

Op 9 april was er een online interview met Thomas Carothers, interim president bij de Carnegie Endowment for International Peace. Hij is een expert op het gebied van democratie, mensenrechten, governance, rule of law en het maatschappelijk middenveld. Tijdens dit interview stonden we stil bij de bestormingen van het Capitool en democratie die in de US en wereldwijd onderdruk staat. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### Politiek café Myanmar

Er werd in 2021 ook stilgestaan bij de situatie in Myanmar. Daar was namelijk een militaire coup en mensenrechten schendingen. Het recht om te demonstreren werd ontnomen en de demonstraties werden met harde hand neergeslagen. Naar aanleiding van deze gebeurtenissen had de FMS op 11 mei een politiek café georganiseerd. Onder leiding van Kido Koening spraken we met Kati Piri, Tweede Kamerlid, Maaïke van der Werf, NIMD en Aye Kari Soe, president van de wereldwijde Burmese students. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### FEPS-FMS Training video - Reclaiming Democracy

Op 9 juni en 16 juni hebben we onze nieuwe training [video's](#) gelanceerd. Deze video's zijn gemaakt tijdens het FEPS-FMS Reclaiming Democracy training project. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### Chinese influences in the Western Balkans

Op 29 juni was er een politiek café over Chinese invloeden in de Westelijke Balkan. Onder leiding van Danijel Tadic werd er onder ander gesproken over leningen die China verstrekt aan landen in de Westelijke Balkan die het vervolgens niet kunnen terugbetalen. Dit zorgt ervoor dat China staatseigendommen toe kan eigenen. De volgende sprekers waren aanwezig: Ranko Krivokapic, voormalig voorzitter van het Montenegrijns parlement, Thijs Reuten, Europarlementariër voor de PvdA, Senada Selo sabic, senior wetenschapper en Sladimir Shopov, Visting Fellow bij de Europese Raad voor Buitenlandse Zaken. Klik [hier](#) om terug te kijken.

#### Afrikadag Online: "Climate justice & acces to climate finance" & launch publicatie FEPS&FMS

Doordat de Afrikadag niet fysiek plaats kon vinden werd het event en publicatie van onze nieuwste studie ["Climate Justice: African Perspectives & EU Policies"](#) online gepubliceerd. Begin september 2021 stond namelijk in het tekenen van de [Afrikadag Online](#). Vijf dagen lang waren er allemaal online sessies over verschillende thema's die betrekking hebben tot Climate Justice. De FMS organiseerde samen met Cordaid een sessie over ["Climate justice & acces to climate finance"](#).

Daarnaast publiceerde Anne van der Meer, senior policy advisor haar studie in samenwerking met de FEPS over Climate Justice, waarin ze Afrikaanse perspectieven meenam en tot beleidsaanbevelingen kwam.

#### Afghanistan Lezing Dr. Massouda Jalal

Samen met PvdA Amsterdam organiseerde de FMS in oktober een lezing met de voormalige minister van vrouwenzaken van Afghanistan. Er werd gesproken over internationale solidariteit en feminisme in internationale betrekkingen. Dit event was zeer goed bezocht en was, zowel offline als online te volgen.

#### Politiek café Bosnië-Herzegovina

Naar aanleiding van de politieke situatie in Bosnië-Herzegovina heeft de FMS een politiek café georganiseerd. Dodik de leider van de Republika Srpska heeft namelijk gezegd dat hij de autonome regio RS wil laten afsplitsen van het land. Dit heeft bij veel Bosniërs nare herinneringen oplatend komen. Onder leiding van Danijel Tadic besproken Mirza Softic, Lana Prlic, Marjolein Koster en Thijs Reuten de situatie in het land. Klik [hier](#) om terug te kijken.

**BALANS PER 31 DECEMBER 2021**

(na resultaatbestemming)

**ACTIVA**

	<u>2021</u>		<u>2020</u>
	€		€
<b>Viottende activa</b>			
Overheidssubsidie (1)	10.065		10.137
Overige vorderingen en vooruitbetaald (2)	37.582		91.893
Liquide middelen (3)	<u>219.115</u>		<u>153.720</u>
<b>Totaal activa</b>		<u><u>266.762</u></u>	<u><u>255.750</u></u>

**PASSIVA**

	<u>2021</u>		<u>2020</u>
	€		€
<b>Eigen vermogen (4)</b>			
Continuïteitsreserve	59.653		58.182
De Born Vrouwenfonds	<u>34.376</u>		<u>52.145</u>
		94.029	110.327
<b>Schulden</b>			
Partij van de Arbeid rekening-courant (5)	44.044		56.069
Nog te betalen en vooruitontvangen (6)	111.839		69.607
Rekening-courant FEPS	-		2.092
Reservering vakantiedagen en verlofuren	6.384		5.231
Reservering vakantiegeld	<u>10.466</u>		<u>12.424</u>
		172.733	145.423
<b>Totaal passiva</b>		<u><u>266.762</u></u>	<u><u>255.750</u></u>

**STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2021**

	<b>Begroting 2021</b>	<b>Resultaat 2021</b>	<b>Resultaat 2020</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>	<b>€</b>
<b>Baten</b>			
Overheidssubsidie (7)	335.304	335.853	339.663
Bijdrage European Forum (8)	190.000	114.217	116.860
Bijdrage partij van de Arbeid (9)	88.300	88.300	88.300
Fondsenwerving	70.000	68.406	83.038
Partner bijdragen Afrikadag en andere (10)		-	1.725
Foundation European Progressive studies (11)		6.627	26.239
Project met Olof Palme Stichting International Center	140.000	42.521	20.047
Overige ontvangsten	-	-	4.376
	<b>823.604</b>	<b>655.924</b>	<b>680.248</b>
<b>Lasten</b>			
<b>Organisatiekosten</b>			
Personeelslasten (12)	350.000	224.141	363.487
Overige organisatiekosten (13)	85.500	86.772	109.319
	<b>435.500</b>	<b>310.913</b>	<b>472.806</b>
<b>Projecten</b>			
Projecten uit WFPP, MATRA & Shiraka(14)	150.000	231.435	152.904
Internationale Projecten European Forum (15)	175.000	63.683	18.014
Projecten De Born (16)	15.000	9.551	-
Projecten in Nederland	3.500	1.594	4.354
Foundation European Progressive studies (17)	20.000	11.965	35.501
Project met Olof Palme Stichting International Center	-	43.081	6.692
Building Change	3.000	-	-
	<b>366.500</b>	<b>361.309</b>	<b>217.465</b>
<b>Totaal</b>	<b>802.000</b>	<b>672.222</b>	<b>690.271</b>
<b>Resultaat vóór bestemming</b>	<b>21.604</b>	<b>-16.298</b>	<b>-10.023</b>
Onttrekking bestemmingsfonds De Born	-15.000	-17.769	-
Toevoeging bestemmingsfonds De Born	-	-	-
Onttrekking uit continuïteitsreserve	-	-	-10.023
Toevoeging aan continuïteitsreserve	36.604	1.471	-
<b>Totaal bestemd</b>	<b>21.604</b>	<b>-16.298</b>	<b>-10.023</b>



## TOELICHTING ALGEMEEN

Toelichting behorende bij de jaarrekening 2021 Stichting Foundation Max van der Stoel for Democracy, Development and Dialogue (hierna: FMS), gevestigd te Den Haag is op 1 juli 2013 ontstaan als een juridische fusie tussen Evert Vermeer Stichting (de blijvende stichting, welke thans de huidige naam heeft) en de Alfred Mozer Stichting (verdwijnde stichting). De operationele samenvoeging heeft plaatsgevonden op 1 januari 2013.

Doelstelling van FMS is een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van (sociaal-)democratie in internationaal verband.

### **Verslaggevingsperiode**

De verslaggevingsperiode is gelijk aan het kalenderjaar.

### **Toegepaste standaarden**

De jaarrekening is opgesteld volgens Rijk C1 Organisaties zonder winststreven. FMS kwalificeert als een kleine rechtspersoon. Waar wenselijk wordt gebruik gemaakt van de vrijstellingen die van toepassing zijn. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatsbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

### **Continuïteit**

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling

### **Fouterstel**

In het boekjaar 2021 is er fouterstel toegepast inzake de post baten. Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 bleek dat in 2020 alle ontvangen bedragen van een projectpartner zijn verwerkt als baten in plaats van enkel de tot dan toe verantwoorde lasten, conform de voorwaarden uit het projectcontract. Conform RJ 150.202 is de geconstateerde afwijking van € 31.267 retrospectief gecorrigeerd. De vergelijkende cijfers voor het boekjaar 2020 zijn aangepast en zijn daarmee niet meer overeenkomstig de vastgestelde jaarrekening 2020. Het resultaat van 2020 is daarom met een bedrag van € 31.267 afgenomen.

### **Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling**

Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Een activum wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn

overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

### **Belastingen**

FMS is niet belastingplichtig voor vennootschapsbelasting en omzetbelasting.

### **Gebruik van schattingen**

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening de gevolgen heeft.

### **Financiële instrumenten**

Financiële instrumenten omvatten vorderingen uit hoofde van subsidies- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. FMS maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de stichting blootstelt aan marktrisico (inclusief reële waarde- en renterisico), kredietrisico en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft FMS een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van FMS te beperken. FMS zet geen afgeleide financiële instrumenten in.

### **Kredietrisico**

De FMS loopt kredietrisico over leningen opgenomen onder financiële vaste activa, subsidie- en overige vorderingen en liquide middelen.

### **Renterisico**

FMS loopt renterisico over de liquide middelen en rentedragende vorderingen en schulden.

### **Liquiditeitsrisico**

FMS bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het bestuur ziet erop toe dat FMS steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

### **Reële waarde**

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten die deel uitmaken van de te vorderen subsidies benadert de boekwaarde daarvan.

### **Vorderingen uit hoofde van subsidies en overige vorderingen**

Vorderingen uit hoofde van subsidies en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen

geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

#### **Overige financiële verplichtingen**

Financiële verplichtingen worden tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd op basis van de effectieve rentemethode.

#### **Financiële vaste activa**

De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

#### **Vorderingen en effecten**

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofdstuk Financiële instrumenten.

#### **Eigen vermogen**

Financiële instrumenten, die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigen-vermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Financiële instrumenten, die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, baten en lasten betrekking tot deze financiële instrumenten worden in staat van baten en lasten verantwoord. De continuïteitsreserve is bedoeld als een buffer bij tegenvallende baten of lasten.

#### **Voorzieningen**

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

#### **Kortlopende schulden**

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

#### **Personeelsbeloningen / pensioenen**

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

De pensioenpremies worden afgedragen aan een pensioenverzekeraar. Op grond van de uitvoeringsovereenkomst en RJ 271 is het de stichting toegestaan de pensioenregeling te verwerken overeenkomstig de verplichting aan de pensioenuitvoerder. Uit dien hoofde worden de over een jaar verschuldigde pensioenpremie als pensioenlast in de staat van baten en lasten verwerkt.

**TOELICHTING JAARREKENING**

**Balans**

	<b>2021</b>	<b>2020</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>
<b>Overheidssubsidie (1)</b>		
WFPP	-	-
NFRP-MATRA	2.415	2.502
NFRP SHIRAKA	7.650	7.635
	<u>10.065</u>	<u>10.137</u>

Het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) ondersteunt de ontwikkeling van de rechtsstaat en de democratie. Het richt zich op Oost-Europa, de Westelijke Balkan en de Arabische regio. Het NFRP bestaat uit 2 onderdelen, het NFRP-Matra programma voor de (Oost-) Europese regio en Shiraka voor de Arabische regio.

Voor de NFRP-MATRA en NFRP-SHIRAKA geldt dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken de FMS rechtstreeks een voorschot verstrekt van 95%, het daaropvolgende jaar wordt de subsidie definitief vastgesteld en ontvangt de FMS het resterende deel.

De subsidies tot en met 2020 zijn definitief vastgesteld door beide ministeries.

Inzake de vordering WFPP, zie (2)

## TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)

### Balans (vervolg)

	2021 €	2020 €
<b>Overige vorderingen en vooruitbetaald (2)</b>		
PvdA inzake subsidie WFPP	29.911	29.737
<i>Projecten European Forum</i>		
Partij van de Arbeid 2019	-	-
SPOE		6.000
Arbeiderspartiet Noorwegen 2018		6.000
Arbeiderspartiet Noorwegen 2019		6.000
Arbeiderspartiet Noorwegen 2020		6.000
Danske socialdemokraterne	-	-
	<u>29.911</u>	<u>53.737</u>
<i>Partner bijdragen publieksactiviteiten</i>		
FEPS terugvordering contributie	-	1.000
FEPS deepening democracy	-	-
FEPS migration	-	
FEPS reclaiming democracy	-	14.053
FEPS climate justice	-	12.186
	<u>-</u>	<u>27.239</u>
<i>Projecten met zusterpartijen in Europa</i>		
Udruzenje forum lijeve inicijative/Bosnie-Herzegovina	50	
YES.go/Tunesië	-	220
Centar Modernih vestina/Servië	140	7.841
NVO fondsa za progresivne politieke/Montenegro	-	151
Forum 21e century/Armenie	-	472
Totaal Projecten	<u>190</u>	<u>8.684</u>
<i>Overige</i>		
Woord en Daad	1.283	-
Voorgesloten rekening PES	-	2.233
Teveel betaalde premie verzuimverzekering	249	-
Reisbureau en reisverzekering	4.185	-
Voorschot medewerker	1.764	-
	<u>7.481</u>	<u>2.233</u>
	<b><u>37.582</u></b>	<b><u>91.893</u></b>

## TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)

### Balans (vervolg)

	2021 €	2020 €
<b>Overige vorderingen en vooruitbetaald (2)</b>		
<p>De FMS ontvangt krachtens de Wet Financiering Politieke Partijen (WFPP) en het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) van respectievelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Buitenlandse Zaken jaarlijks subsidie. De subsidie voor de WFPP wordt middels een voorlopige beschikking en slechts voor 80%, gelijk met van de aan de partij verbonden wetenschappelijke bureau en jongerenorganisatie, overgemaakt aan de politieke vereniging die de ontvangen bedragen ter beschikking dient te stellen aan de genoemde organisaties. In het 4e kwartaal van het daaropvolgende jaar ontvangt de politieke vereniging de definitieve beschikking over het voorafgaande jaar en wordt het resterende deel van de subsidie (20%) die de politieke vereniging ontvangt, volledig ter beschikking gesteld aan de organisaties. Deze vordering wordt niet meer vermeld onder overheidssubsidie maar onder overige vorderingen. Op de balans van de politieke vereniging staat de totale vorderingen aan subsidie Wet Financiering Politieke Partijen w.o. ook het deel van de verbonden instellingen.</p> <p>Het is niet gelukt om de vordering die de FMS in 2020 op Arbeiderspartiet in Noorwegen had binnen te halen. De FMS had hiervoor geen voorziening aangelegd.</p>		
<b>Liquide middelen (3)</b>		
Rabobank 394546121	126.524	32.940
Rabobank 346715407	92.591	120.780
	<u>219.115</u>	<u>153.720</u>
	-	
<p>Voor een meerjarenproject met de Olof Palme Stichting uit Zweden is op verzoek een aparte bankrekening geopend. Het geld van beide rekeningen is vrij besteedbaar.</p>		
<b>Eigen vermogen (4)</b>		
<b>Continuïteitsreserve</b>		
Beginstand per 1 januari:	89.449	68.205
Correctie beginbalans	-31.267	-
Toevoeging:	1.471	-
Onttrekking:	-	-10.023
Eindstand 31 per december	<u>59.653</u>	<u>58.182</u>
<b>De Born Vrouwenfonds</b>		
Beginstand per 1 januari:	52.145	52.145
Toevoeging:	-	-
Onttrekking:	-17.769	-
Eindstand per 31 december	<u>34.376</u>	<u>52.145</u>
<b>Totaal</b>	<u>94.029</u>	<u>110.327</u>

**TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)**

**Balans (vervolg)**

	<b>2021</b>	<b>2020</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>
<b>Schulden op korte termijn</b>		
<b>Partij van de Arbeid rekening-courant (5)</b>		
Rekening courant PvdA - FMS per 01-01	56.069	287.742
toename		
afname	-12.025	-231.673
Rekening courant PvdA - FMS per 31-12	<u>44.044</u>	<u>56.069</u>

Betreft de maand december

**Nog te betalen en vooruitontvangen (6)**

	<b>2021</b>	<b>2020</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>
<i>Projecten met Zusterpartijen</i>		
Udruzendje Modernih Vestina / Servië	-	1.867
Al Syndian / Jordanië	-	216
Stuzhinskaya / Wit-Rusland	-	4.890
Progressive Youth Organisation / Libanon	2.884	2.891
Duma Dmitrij / Oekraïne	679	-
Progres / Noord-Macedonië	1.118	-
	<u>4.681</u>	<u>9.864</u>
<i>European forum</i>		
Labour	7.070	3.957
FEPS	4.766	1.011
Olof Palme Stichting Zweden 2021	31.267	31.267
Olof Palme Stichting Zweden 2020	37.564	
<i>Overige</i>		
Bankkosten/negatieve rente	57	-
Vertaalkosten	78	-
Accountantskosten	10.527	7.730
Af te dragen Loonheffingen	11.952	11.482
Af te dragen pensioenpremie ABP	3.877	4.296
	<u>26.491</u>	<u>23.508</u>
	<u>111.839</u>	<u>69.607</u>

## TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)

### Staat van baten en lasten

<u>Baten</u>	<b>Begroting 2021 €</b>	<b>Realisatie 2021 €</b>	<b>Realisatie 2020 €</b>
<b>Overheidssubsidie (7)</b>			
WFFP	€ 134.000	134.550	136.933
WFFP Def.vaststelling voorafgaand jaar.			
NFRP-MATRA	€ 48.304	48.303	50.040
NFRP-SHIRAKA	€ 153.000	153.000	152.690
NFRP-SHIRAKA def.vaststelling voorafgaand jaar		-	-
	<u>335.304</u>	<u>335.853</u>	<u>339.663</u>

### **Bijdrage European Forum (8)**

Olof Palmes International Center		34.328	32.634
Sociaal democraten Denemarken		6.000	6.000
Arbeiderspartij Noorwegen		-18.000	6.000
Sociaal democraten Zweden		27.000	27.000
SPD Duitsland		25.000	25.000
SPOE Oostenrijk		6.000	6.000
Labour		27.889	8.227
Partij van de Arbeid		6.000	6.000
	<u>190.000</u>	<u>114.217</u>	<u>116.860</u>

### **Bijdrage partij van de Arbeid (9)**

De FMS krijgt jaarlijks een bijdrage van € 18.300 van de Partij van de Arbeid ter ondersteuning van haar werk .

Op 19 september 2019 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen van de heer Jetten om de politieke partijen structureel meer te ondersteunen.

Daar er geen kaders zijn vastgesteld waaraan deze gelden besteed moeten worden staat het de politieke partijen vrij om dat zelf te bepalen naar eigen inzicht. Zo mag een partij de gelden ook gebruiken om de aan de partij verbonden organisaties te versterken. Te denken valt aan de jongerenorganisatie, het wetenschappelijk instituut en de organisatie die zich bezig houdt met buitenlandse activiteiten. De FMS heeft om deze redenen € 70.000 ontvangen.

Zij zal dit verantwoorden aan de PvdA die het op haar beurt verantwoordt aan het ministerie van Binnenlandse Zaken.

### **Partner bijdragen Afrikadag en andere (10)**

Women engage for a common future		-	1.850
Stortingdonateurs en kaartverkoop		-	-124
		<u>-</u>	<u>1.726</u>

Vanwege het coronavirus is de Afrikadag afgelast.



**TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)**

**Staat van baten en lasten (vervolg)**

<b>Baten</b>	<b>Begroting 2021 €</b>	<b>Realisatie 2021 €</b>	<b>Realisatie 2020 €</b>
<b>Foundation European Progressive studies (11)</b>			
vrijval schuld re feps		2.092	-
Climate Justice		-	12.186
Reclaiming Democracy		4.535	14.053
	-	6.627	26.239

Inkomsten uit contractuele verplichtingen met FEPS, zie ook (18)

**Lasten**

**Personeelslasten (12)**

Salarissen	350.000	235.752	257.938
Sociale lasten		38.355	42.331
Pensioenpremies		38.741	40.136
Overwerk		455	
Werkgeversverzekering		-	4.101
Cafetariaregeling		210	621
Reservering vakantiegeld/verlofuren		17.873	16.040
Reiskosten woon - werk		1.259	2.362
Overige personeelskosten		-36	-42
Doorberekend aan projecten		-108.468	
	350.000	224.141	363.487

De omvang van het personeelsbestand is in 2021 3,93. In 2022 zal de omvang afnemen naar 3,6 FTE

**Overige organisatiekosten (13)**

Huisvestingskosten	25.000	16.667	16.667
Bureaunkosten	15.000	17.626	25.130
Af:toegerekend aan projecten		-3.333	
		14.293	
Computerkosten	10.000	18.092	19.316
Reis- en verblijfkosten medewerkers	2.000	1.727	4.490
Abonnementen en lidmaatschappen	7.500	230	8.523
Accountantskosten	5.000	9.785	8.297
Vergaderkosten	1.000	1.474	309
Fondsenwerving	10.000	10.855	14.845
Overige kosten	5.000	930	4.036
Kosten vrijwilliger		1.046	790
	80.500	75.099	102.403
<i>Overige personeelskosten</i>			
Scholing	-	3.436	3.022
Personeelsfestiviteiten	-	3.919	3.558
Jubilea en afscheid personeel	-	786	153
Overige kosten	-	3.532	183
	5.000	11.673	6.916
Totaal overige organisatiekosten	85.500	86.772	109.319

**TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)**

**Staat van baten en lasten (vervolg)**

**Lasten (vervolg)**

	<b>Begroting 2021 €</b>	<b>Realisatie 2021 €</b>	<b>Realisatie 2020 €</b>
<b>Projecten uit WFPP, MATRA &amp; Shiraka (14)</b>			
<b>Regio Zuidoost Europa (gefinancierd uit WFPP)</b>			
Albanië	-	-	2.173
Bosnië & Herzegovina	-	-	770
Macedonië	-	14.550	17.563
Montenegro	-	2.058	492
Servië	-	7.855	6.890
Conferentie Servië 12-14/11/2021		9.152	-
Lidmaatschappen: FEPS Solidar, TJN Partos		7.262	
Turkije onderzoek diaspora		-	6.480
<b>Regio Midden-Oosten &amp; Noord Afrika (gefinancierd uit NFRP SHIRAKA)</b>			
Libanon (act.B1)		10.884	9.391
Toegerekende salariskosten		4.800	
Jordanië (act.A1-A3)	-	37.408	47.243
Toegerekende salariskosten		14.400	
Marokko (act.C1)	-		41
Toegerekende salariskosten		4.800	
MENA-academy (act.E2)		4.800	
Toegerekende salariskosten		4.800	
Lokale context-onderzoek (Act.F1)		4.800	
Toegerekende salariskosten		4.800	
Tunesië (act.D1-D3)	-	38.430	29.316
Toegerekende salariskosten		14.400	
Vertaling Training of Trainers handboek Arabisch		-	1.074
<b>Regio Oost-Europa (gefinancierd uit NFRP-MATRA)</b>			
Armenië (act.A1-A2)	-	10.869	9.163
Toegerekende salariskosten		3.268	
Wit Rusland (Act.B1)	-	9.733	6.970
Toegerekende salariskosten		1.634	
Oekraïne (Act.C1-C3)	-	25.430	15.338
Toegerekende salariskosten		4.902	
	<b>150.000</b>	<b>231.435</b>	<b>152.904</b>

**TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)**

**Staat van baten en lasten (vervolg)**

<b><u>Lasten (vervolg)</u></b>	<b>Begroting 2021 €</b>	<b>Realisatie 2021 €</b>	<b>Realisatie 2020 €</b>
<b><i>Projecten uit WFPP, MATRA &amp; Shiraka(14)</i></b>			
Totale subsidiabele lasten conform de Wfpp, zijnde alle lasten van de stichting exclusief eventuele uitgaven die echt niet passen binnen de subsidiabele activiteit 'het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland.		672.222	
Af: subsidiabele lasten opgevoerd binnen Matra (ter voorkoming van dubbele subsidie)		-55.836	
Af: subsidiabele lasten opgevoerd binnen Shirake (ter voorkoming van dubbele subsidie)		-134.723	
Af: Ontvangen projectbijdragen voor specifieke projecten, waarbij lasten volledig/ grotendeels worden gedekt door projectbijdragen:			
Project met Olof Palme Stichting International Center		-43.081	
Projecten De Born		-9.551	
Foundation European Progressive studies		-11.965	
Internationale Projecten European Forum		-63.683	
		<hr/>	
		<b>353.383</b>	

## TOELICHTING JAARREKENING (vervolg)

### Staat van baten en lasten (vervolg)

#### Lasten (vervolg)

	Begroting 2021 €	Realisatie 2021 €	Realisatie 2020 €
<b>Projecten De Born (16)</b>	15.000	9.551	-

Betreft trainingen voor vrouwen in Noord Macedonië en Tunesië. Dit bedrag zal onttrokken worden aan De Born vrouwenfonds. Eveneens wordt een bedrag van € 8.218 zijnde 2,64% van de organisatiekosten onttrokken.

#### **Foundation European Progressive studies (17)**

De FMS doet in samenwerking met Foundation European Progressive Studies (FEPS) een aantal projecten. De kosten worden betaald door FEPS. De FMS levert een percentuele bijdrage aan ieder project. Het percentage dat de FMS betaalt, wordt contractueel vastgelegd. Het betreft de volgende projecten:

##### Afrikadag

Externe kosten	2.597	4.528
eigen bijdrage betaald aan FEPS		811

##### Deepening Democracy

Externe kosten	-	1.851
----------------	---	-------

##### Migration

Externe kosten	-	767
Eigen bijdrage betaald aan FEPS	-	1.011

##### Climate Justice

Externe kosten	2.976	-
----------------	-------	---

##### Reclaiming Democracy

Externe kosten	4.535	26.533
Eigen bijdrage betaald aan FEPS	1.857	

	20.000	11.965	35.501
--	--------	--------	--------

#### **Giften**

In 2021 heeft de FMS geen giften ontvangen groter dan € 500.  
 De FMS heeft ook geen giften in natura gehad

Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS)  
Postbus 30204  
2500 GE 's-GRAVENHAGE

## CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS)

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

#### **Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS) gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag op pagina 24 tot en met 39 opgenomen jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2021 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS) te 's Gravenhage per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021 met een balanstotaal van € 266.762;
2. de staat van baten en lasten over 2021 met een resultaat van € 16.298 (tekort); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### **De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS) te 's-Gravenhage, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van RJ-Richtlijn C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'.

### **Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

#### ***Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening***

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland RJ-Richtlijn C1 'Kleine organisaties-zonder-winststreven'. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

#### ***Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening***

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de onderstaande bijlage bij onze controleverklaring.

Slidrecht, 29 juni 2022.

WITH accountants B.V.



W.G. Oosterom MSc RA

Bijlage

## **Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Stichting Foundation Max van der Stoel For Democracy, Development and Dialogue (FMS) te 's-Gravenhage**

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

## Begroting 2022

### Baten

1.1	<b>Subsidie WFPP/MATRA/Shiraka</b>	
1.1.1	WFPP	140.170
1.1.2	Matra	46.315
1.1.3	Shiraka	<u>153.306</u>
		339.791
1.2	<b>Bijdrage aan het European Forum</b>	
1.2.1	Olof Palme projects	140.000
1.2.2	Labour Party/ Westminster	40.000
1.2.3	Overige contributies	70.000
1.3	Bijdrage van de PvdA	88.300
1.4	Fondsenwerving	70.000
1.5.	Partner bijdragen Afrikadag	<u>30.000</u>
		<b><u>778.091</u></b>

### Lasten Organisatie

2.1	Salarissen	340.000
2.2	Huisvesting	25.000
2.3	Bureaunkosten	15.000
2.4	Computerkosten	15.000
2.5	Reis en verblijfkosten	2.500
2.6	Overige personeelskosten/ opleidingen	5.000
2.7	Abonnementen en lidmaatschappen	7.500
2.8	Accountantskosten	5.000
2.9	Vergaderkosten	2.000
2.10	Kosten fondsenwerving	11.000
2.11	Overige kosten	<u>5.000</u>
		433.000

### Lasten Projecten (directe kosten)

3.1	bi-laterale steun aan partijen	150.000
3.2	internationale projecten	140.000
3.2.1	Projecten De Born	15.000
3.3	Projecten in Nederland	8.000
3.4	Projecten met FEPS	30.000
3.5	Building change	<u>3.000</u>
		346.000

<b>Totaal</b>	<b><u>779.000</u></b>
Onttrekking bestemmingsreserve De Born	- 15.000
Toevoeging continuïteitsreserve	<u>14.091</u>
	<b><u>778.091</u></b>